

POLICY BRIEF 2023:12

Näkökulmia ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja poliittisen päätöksenteon tueksi.

Tämä julkaisu on toteutettu osana valtioneuvoston vuoden 2022 selvitys- ja tutkimussuunnitelman toimeenpanoa. Julkaisun sisällöstä vastaavat tiedon tuottajat, eikä tekstisisältö välttämättä edusta valtioneuvoston näkemystä.

Mielenterveysvaikutuksia voidaan arvioida ennalta

Tuulia Rotko, Nina Tamminen, Pia Solin, Johanna Cresswell-Smith, Taina Laaksoharju, Jaana Suvisaari, Kristian Wahlbeck, Päivi Rissanen, Janne Jalava, Marja Pakarinen, Sarianna Palmroos, Katri Kilpeläinen, Tapani Kauppinen

Mielenterveyden merkitys kuntien ja hyvinvointialueiden asukkaiden hyvinvoinnille on suuri. Eri ihmisryhmien mielenterveyteen voi vaikuttaa ja päätösten mielenterveysvaikutusten arviointi on tähän hyvä työkalu. Arvioimalla päätöksiä ennalta säästetään kustannuksia ja lisätään asukkaiden hyvinvointia.

Miksi mielenterveyttä on tärkeää tukea ja edistää?

Mielenterveys on keskeinen osa kansanterveyttä ja hyvinvointia. Hyvä mielenterveys auttaa ihmistä näkemään omat kykynsä ja voimavaransa sekä kohtaamaan ja selviytymään elämään kuuluvien normaalien haasteiden kanssa. Ihminen kykenee opiskelemaan, työskentelemään ja ottamaan osaa yhteisönsä toimintaan (WHO 2004.) Kunnat ja hyvinvointialueet voivat päätöksillään ja toimillaan monin tavoin tukea asukkaidensa ja yhteisöjensä mielenterveyttä.

Mielenterveyden hyödyt

Mielen hyvinvointi on tärkeimpiä asioita ihmisen elämässä, koko elämänkaaren ajan lapsesta ikääntyneeseen. Yksilötasolla mielenterveys vaikuttaa psyykkiseen ja fyysiseen terveyteen, hyvinvointiin ja toimintakykyyn, opiskeluissa ja työssä suoriutumiseen sekä elämän kulkuun ja kokemukseen elämänlaadusta. Hyvä mielenterveys on sekä yksilön että perheiden, yhteisöjen, kunnan ja hyvinvointialueen pääomaa ja sillä on keskeinen merkitys yhteisöjen hyvinvoinnin osatekijänä. Hyvä mielenterveys vaikuttaa koko kunnan ja hyvinvointialueen toimivuuteen, vakauteen ja kustannuksiin niiden eri sektoreilla.

Ihmisten mielen hyvinvointi vahvistaa luottamusta, vastavuoroisuutta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta kunnassa ja hyvinvointialueella sekä yksilöllistä ja yhteisöllistä resilienssiä eli joustavuutta arjen vastoinkäymisissä. Hyvä mielenterveys tukee myös työelämän menestymistä ja tuottavuutta. Mielenterveys rakentuu ja kehittyy vuorovaikutuksessa arkiympäristömme kanssa - toimivat arkiympäristöt edistävät siten mielen hyvinvointia (kuva 1). Eri ihmisryhmien hyvä mielenterveys tukee koko Suomen elinvoimaisuutta ja menestymistä.

Kuva 1. Mielen hyvinvoinnin rakentuminen yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan rakenteiden tasolla.

Mielenterveyttä suojaavat tekijät

Mielenterveyteen suojaavasti vaikuttavia tekijöitä on paljon. Yksilötason suojaaviin tekijöihin kuuluvat muun muassa resilienssi, hallinnan ja turvallisuuden tunne sekä terveelliset elämäntavat. Perhetasolta taas löytyvät esimerkiksi turvattu asuminen ja myönteinen kasvatustyyli. Yhteisötason suojaavia tekijöitä ovat muun muassa osallistuminen yhteisön toimintaan, sosiaaliset verkostot ja sosiaalinen tuki sekä tukea antava työ- ja kouluympäristö. Yhteiskunnan tason suojaaviin tekijöihin kuuluvat esimerkiksi yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, toimivat hyvinvointipalvelut ja väestön osallisuus. Eri tasojen suojaavat tekijät vaikuttavat myös toisiinsa. Esimerkiksi yhteiskunnan tasolla voidaan tehdä asumiseen liittyviä päätöksiä, jotka vaikuttavat yksilötasolla turvallisuuden tunteeseen (Orpana ym. 2016.)

Mielenterveyteen kannattaa panostaa

Mielenterveyteen panostaminen voi vähentää inhimillistä kärsimystä ja parantaa terveyttä, elämänlaatua, toimintakykyä sekä mielenterveyden häiriöistä kärsivien ihmisten toipumista ja odotettavissa olevaa elinikää. Edellä mainittujen lisäksi hyvällä mielenterveydellä on myönteinen vaikutus sosiaaliselle ja taloudelliselle kehitykselle (WHO 2022.)

EU:n alueella mielenterveyden häiriöiden kokonaiskustannusten on arvioitu olevan noin 4,1 prosenttia alueen BKT:sta ja vastaavasti Suomessa 5,3 prosenttia BKT:sta.

Näiden suorien kustannusten lisäksi mielenterveyden häiriöiden epäsuorat kustannukset ylittävät suorat kustannukset moninkertaisesti (OECD 2018.)

Mielenterveyden häiriöt ovat myös johtava syy työkyvyttömyyseläkkeisiin ja sairauspoissaoloihin. Työntekijöiden sairauspoissaoloista yli kolmannes johtuu mielenterveyden häiriöistä (Blomgren 2020) ja työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisen yleisin peruste on mielenterveyden häiriö, useimmiten masennus. Masennuksella on suuri merkitys myös sen vuoksi, että työkyvyttömyys sen vuoksi alkaa paljon nuorempana kuin esimerkiksi tuki- ja liikuntaelinoireet, mikä on myös yleinen työkyvyttömyyden syy. (Eläketurvakeskus 2019).

Sen lisäksi työstä poissaolot painottuvat sektoreille, joilla on työntekijäpulee, kuten sote. Viime aikaiset globaalit kriisit ovat osoittaneet, kuinka tärkeätä on tukea mielenterveyttä aikana, jolloin yksilöltä ja yhteiskunnalta vaaditaan paljon resilienssiä.

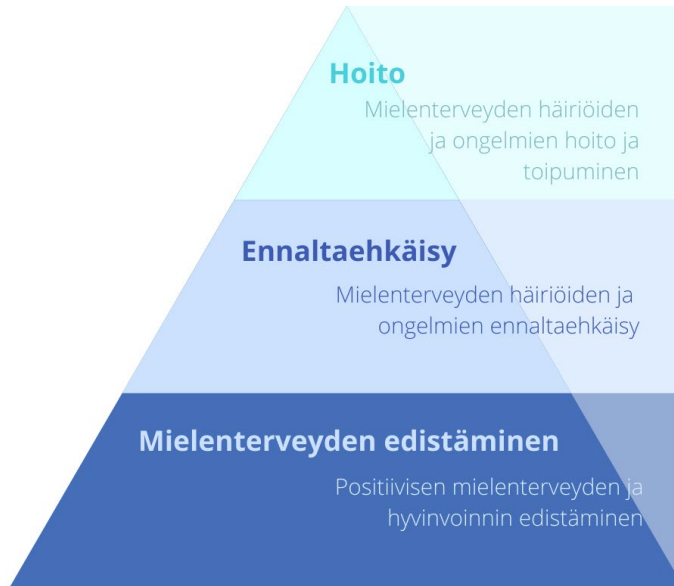
Kriisit vaikuttavat kaikkiin ikäryhmiin. Suurin osa suomalaisnuorista voi hyvin, mutta koronapandemia aiheutti lisääntyneitä nuorten pahoinvointia (Kekkonen ym 2022). Nuorten kokema ahdistuneisuus ja masennusoireilu lisääntyivät, samoin yksinäisyyden kokemukset korona-ajan seurauksena (Aalto-Setälä ym. 2021). Heikossa asemassa olevien nuorten osallisuuden kokemus heikentyi koronavuosina jopa tuplasti ikätovereihin verrattuna. Erityisesti seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat, vähävaraisten perheiden ja oman terveytensä heikoksi kokeneet nuoret kokivat osallisuutensa heikentyneen muita enemmän viime vuosina (Leemann ja Virrankari 2022).

Myös ikääntyneiden mielenterveyteen on vaikuttanut sekä koronapandemia että Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan. Ikääntyneistä 60–74-vuotiaat olivat suurin ikäryhmä (46 %), joka koki Ukrainan kriisin ja sen vaikutusten huolestuttavan erittäin tai melko paljon. Tämä ikäryhmä koki myös eniten huolta (39 %) Ukrainan sodan mahdollisesta laajentumisesta (Tilastokeskus 2022.) Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (2022) mukaan mukaan 65 vuotta täyttäneiden ikäryhmä on myös suurin depressiolääkkeistä korvausta saanut ikäryhmävuosina 2019–2021.

Mielenterveyden keskeiset näkökulmat

Mielenterveyden edistämiseen voidaan päätöksenteossa vaikuttaa monella tasolla. Kunta ja hyvinvointialue voivat tietoisesti tukea eri ihmisryhmien hyväksytyksi tuleamista, tasa-arvoista kohtelua ja syrjimättömyyttä, ihmisarvon ja perus- ja ihmisoikeuksien kunnioitusta sekä yhdenvertaista oikeutta asumiseen, opintoihin, työhön, toimeentuloon ja sosiaaliseen osallisuuteen. Päätöksillä voidaan lisätä mielenterveyttä tukevien elin- ja asuinympäristöjen rakentumista ja saavutettavuutta, tukea yhteisöllisen toiminnan mahdollisuuksia ja vahvistaa kansalaisten mielenterveystaitoja suuntaamalla resursseja mielenterveyden edistämiseen. (WHO 2022.)

Mielenterveyden edistäminen, mielenterveyden häiriöiden ehkäisy, hoito ja kuntoutus muodostavat *mielenterveystyön laaja-alaisen kokonaisuuden* (kuva 2). Mielenterveyden ennakoarviointia tehdessä on hyvä huomioida, kohdistuuko arviointi johonkin osaan tästä kokonaisuudesta vai keskitytäänkö esimerkiksi vain mielen hyvinvointiin liittyvien vaikutusten arviointiin eli mielenterveyden edistämisosaan.

Kuva 2. Väestötason lähestymistapa mielenterveyteen (International Union for Health Promotion and Education (2021).

Mielenterveysvaikutusten arvioinnin mallilla ennakoitaan päätösten vaikutuksia

Yksittäisten päätösten mielenterveyteen vaikuttavia tekijöitä voidaan tunnistaa ja arvioida ihmisryhmittäin, yhteisön, kunnan tai alueen tasolla. Mielenterveysvaikutusten arvioinnin (MIVA) tarkoituksena on arvioida tulevien päätöksen vaikutuksia ennalta, siis tuottaa tietoa päätöksen mahdollisista ja todennäköisistä vaikutuksista asukkaiden mielenterveydelle ja mielen hyvinvoinnille. Sen avulla pyritään lisäämään myönteisiä ja vähentämään kielteisiä mielenterveyteen kohdistuvia vaikutuksia.

Eri ihmisryhmien mielenterveyteen ja mielen hyvinvointiin vaikutetaan kaikkien toimialojen päätöksillä ja toimilla. Mielenterveyden tukeminen ja edistäminen sekä mielenterveyshäiriöiden ehkäisy edellyttää, että mielenterveyskysymykset huomioidaan paitsi sosiaali- ja terveysalan päätöksissä hyvinvointialueilla, myös esimerkiksi kunnan koulutus-, asunto- ja ympäristöpolitiikkaan ja yhteisöllisyyteen sekä kestävään kehitykseen liittyvissä päätöksissä.

Esimerkkejä on olemassa

Kansainvälisesti on raportoitu vain muutama viitekehys mielenterveysvaikutusten ennakkoarviointiin, joista ainoastaan yksi keskittyy mielen hyvinvoinnin osatekijöihin (Cresswell-Smith ym. 2022). Mielenterveysvaikutusten ennakkoarviointi on ollut tois- taiseksi Suomessa vähäistä. Mielenterveysvaikutuksia on kuitenkin huomioitu kunta- päätösten valmistelussa joitakin kertoja. Esimerkiksi kuraattoripalveluihin, kehitysvam- mahuollon asuinpalveluihin, mielenterveyspalveluiden resurssointiin ja kouluihin liitty- vien päätösten mielenterveysvaikutusten tarkastelut osoittavat, että arviointi on mah- dollista. (Rotko ym. 2022.)

Myönteistä on, että kunnissa on toteutettu mielenterveysvaikutusten ennakkoarviointia ilman selkeitä toimintamallejakin. Konkreettiset toimintamallit ja työmenetelmät, tuki- materiaalit ja koulutukset, verkostoituminen sekä yhtenäiset mittarit ovat kuitenkin ol- leet toivottuja. Onnistuneen mielenterveysvaikutusten ennakkoarvioinnin tunnusmerk- kejä ovat:

- Sanoitetaan, mitä ollaan arvioimassa ja käytetään oikeita käsitteitä
- Arvioinnissa on mukana kunnan tai hyvinvointialueen eri toimialojen edustajia
- Arvioinnissa huomioidaan lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutukset
- Huomioidaan sekä positiiviset että negatiiviset vaikutukset
- Arviointi perustuu tietoon ja sidosryhmien osallistumiseen
- Kohderyhmä on määritelty
- Ennakkoarvioinnin tarpeellisuus on arvioitu kaikissa kunnan tai hyvinvointialu- een päätöksissä ja arviointi on tehty riittävän kattavasti
- Arvioinnille on kohdistettu ajallisia ja taloudellisia resursseja.

LAPINLAHDEN SAIRAALAN PILOTTI – ELÄVÄ ESIMERKKI

Mielenterveysvaikutusten ennakkoarviointimenetelmää (Cooke et al., 2011) pilotoitiin vuonna 2022 Helsingin Lapinlahden Lähteen toiminnan tulevaisuussuunnitelmiin. Tutkimus tuotti valmistelevalle virkamiehille arvokasta tietoa Lapinlahden nykytoiminnan mielenterveysvaikutusten monipuolisuudesta. Pilotoinnin tuloksena ilmeni, että Lapinlahden puisto sekä nykyisen toiminnan tarjoama luonnon rauha ja varallisuudesta riippumattomat harrastamisen ja osallisuuden mahdollisuudet monipuolisen kulttuuritarjonnan parissa ovat kävijöille tärkeä mielen hyvinvointia ylläpitävä ja syrjäytymistä ehkäisevä kokonaisuus. Sidosryhmiä osallistava, avoin prosessi toi näkyväksi kansalaisyhteiskunnan ruohonjuuritasolta syntyneen toiminnan vaikuttavuuden. Arvoinnin lopputuloksena syntyneet suositukset ja mittarit antavat arvokasta tietoa päätöksenteon tueksi. (Laaksoharju 2022b).

Mielenterveysvaikutusten ennakoarviointi jakaantuu eri vaiheisiin

Päätösten mielenterveysvaikutusten ennakoarviointi voidaan jakaa kuuteen erilliseen vaiheeseen (Kuntaliitto 2023). Onnistumisen takaamiseksi jokaiseen vaiheeseen tulee kiinnittää huomiota.

1. *Päätös ennakoarvioinnin tekemisestä.* Kunnan tai hyvinvointialueen on hyvä linjata, mitkä päätökset vaativat ennakoarviointia. Linjaus voi olla lista asioista tai yleinen periaatepäätös ennakoarvioinnin toteuttamisesta.
2. *Päätösvaihtoehtojen muodostaminen.* Muodostetaan vaihtoehtoisia päätösesityksiä.
3. *Vaikutusten tunnistaminen.* Tunnistetaan ja esitetään päätösten vaikutukset eri näkökulmista (asukasvaikutukset, ympäristövaikutukset, organisaatio- ja henkilöstövaikutukset, taloudelliset vaikutukset). Selvitetään nykytilanne, kootaan sidosryhmiä yhteen, tiedotetaan alkavasta arviointityöstä ja tehdään tarvittavat rajaukset sekä kerätään tarvittava aineisto: kyselyt, työpajat, tilastot, selvitykset, raportit.
4. *Vaihtoehtojen vertailu.* Vaihtoehtoja vertaillaan toisiinsa ja vertailun tulos kirjoitetaan perustelutekstiin. Esittelijä ottaa kantaa eri vaihtoehtoihin.
5. *Päätösesityksen laadinta.* Vaihtoehtojen vertailun jälkeen esittelijä esittää päätettäväksi parhaimpina pitämänsä ratkaisuvaihtoehdon ja sen perustelut.
6. *Päätöksen seuranta ja arviointi.* Kun päätös on tehty, sovitaan miten, kuka ja millä aikataululla päätöksen toteutumista seurataan.

Järjestöt ja asukkaat mielenterveyden arvioinnin voimavarana

Mielenterveysjärjestöille suunnatussa kyselyssä selvisi, että järjestöt ovat valmiita resurssiensa puitteissa osallistumaan mielenterveysvaikutusten arviointiprosessiin asiantuntijoina jo päätösten valmisteluvaiheessa, esimerkiksi päätöstä valmistelevalle työryhmän jäsenenä (Rotko ym. 2022). Kansalaisyhteiskunnan edustajina järjestöt toivovat selkeitä käytäntöjä, malleja ja roolia mielenterveysvaikutusten arviointityöhön. Järjestöt kokevat myös kokemusasiantuntijoiden kuulemisen tärkeäksi.

Etenkin valtakunnalliset järjestöt voivat toimia arviointeihin kannustavana ja prosessia tukevana asiantuntijoina tuottaen tietoa päättäjille. Järjestöt voivat toimia myös haavoittuvassa asemassa olevien kohderyhmien puolesta puhujana, laatia kansalaisaloitteita ja siten olla arviointiprosessin käynnistäjinä. Ottamalla järjestöt mukaan kumppaneiksi, voidaan saavuttaa kustannuksia säästävä ja kansalaisten mielenterveyden paremmin huomioiva päätös. Järjestökokemuksia Lapinlahden pilotista on kuvattu tarkemmin Suomen Mielenterveys MIELI ry:n blogissa (Laaksoharju 2023b). Lisäksi

MIELI Suomen Mielensterveys ry, Mielensterveyden keskusliitto ja Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry ovat yhteistyössä tehneet järjestöille erillisen oppaan mielensterveysvaikutusten arvioinnin tueksi (Laaksoharju ym. 2023).

Toimenpide-ehdotukset mielensterveysvaikutusten arvioinnin toteuttamiseen

Tässä julkaisussa on perusteltu, miksi mielensterveyttä kannattaa edistää ja päätösten mielensterveysvaikutuksia arvioida ennakkoon. Mielensterveysvaikutusten arviointi tulisi ottaa käyttöön luontevana ja käyttökelpoisena osana terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia kunnissa ja hyvinvointialueilla.

Päätäjänä varmista, että

- organisaatiossasi on tehty päätös ennakoarvioinnin teosta ja ohjeet siihen
- organisaatiossasi on malli mielensterveysterveysvaikutusten arvioinnin liittämistä muuhun ennakoarviointiin
- päätöstä tehdessäsi päätösvaihtoehtojen mielensterveysvaikutukset on arvioitu

Johtavana viranhaltijana tarkista, että

- mielensterveysvaikutusten arvioinnin käytön tueksi on koulutettu avainhenkilöt, joista joku on nimetty MIVA-prosessin vetäjäksi (esim. kunnan tai hv-alueen hyvinvointikoordinaattori tai vastaava yhdyshenkilö), ettei vastuu jää hajanaiseksi
- riittävät resurssit ennakoarvioinnin käyttöön on turvattu
- tehdyt ennakoarvioinnit on koottu malliksi seuraavia valmisteluja varten
- tehtyjen arviointien määrää ja laatua on seurattu sekä uusien työntekijöiden perehdytys ennakoarviointiin on varmistettu

Lisälukemista

Cresswell-Smith J. et al. Mental Health and Mental Wellbeing Impact Assessment Frameworks - A Systematic Review. *Int J Environ Res Public Health* 2022 Oct 27;19(21):13985. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/36360865/>

Kauppinen T. Mahtuuko mielensterveys mukaan vaikutusten ennakoarviointiin? Tieto käyttöön! –blogisarja, Valtioneuvoston kanslia. <https://tietokayttoon.fi/ajankoh-taista/blogi/-/blogs/mahtuuko-mielensterveys-mukaan-vaikutusten-ennakoarviointiin->

- Laaksoharju T. (2022a). Lapinlahden lähde. Nykytilan kuvaus. Mielenterveysvaikutusten ennakoarvioinnin alkukartoitus (MIVA). Mieli ry. <https://mieli.fi/wp-content/uploads/2022/12/LAPINLAHTI-nykytilan-kuvausFINAL.pdf>
- Laaksoharju T. (2022b). Lapinlahden Lähteen tulevaisuuden päätösvaihtoehtojen mielenterveysvaikutusten ennakoarviointi (MIVA). Mieli ry. <https://mieli.fi/wp-content/uploads/2022/12/LapinlahdenMIVALaaksoharjuFINAL.pdf>
- Laaksoharju T. (2022c). Mielenterveysjärjestöt mukaan mielenterveysvaikutusten ennakoarviointiin. Tieto käyttöön! -blogisarja. Valtioneuvoston kanslia. <https://tietokayttoon.fi/ajankohtaista/blogi/-/blogs/mielenterveysjarjestot-mukaan-mielenterveysvaikutusten-ennakoarviointiin>
- Laaksoharju T (2023a). Lapinlahden lähteen mielenterveysvaikutusten ennakoarviointi (MIVA). Päätäjien käyttöön lyhyt tiivistelmä ja keskeiset suositukset. Mieli ry. <https://mieli.fi/wp-content/uploads/2023/01/MIVAPolicyBriefLapinlahtiLyhyt.pdf>
- Laaksoharju T. (2023b) Mielenterveysvaikutuksia arvioimaan! Suomen MIVA pilotin keskeiset havainnot. MIELI Suomen Mielenterveys ry. <https://mieli.fi/wp-content/uploads/2023/03/MIVAAarviointiBlogiLaaksoharju2023-1.pdf>
- Laaksoharju T, Palmroos S, Jalava J, Rissanen P. (2023). Mielenterveysvaikutusten arviointi MIVA. Opas järjestöille. MIELI Suomen Mielenterveys ry, Mielenterveyden keskusliitto, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. <https://mieli.fi/wp-content/uploads/2023/03/MIVAopasjarjestoilleLaaksoharju.pdf>
- Rotko T, Cresswell-Smith J, Kauppinen T, Kilpeläinen K, Solin P, Suvisaari J, Tamminen N (2022). Mielenterveysstrategian ja mielenterveysvaikutusten ennakoarvioinnin nykytila Suomessa ja maailmalla. Tutkimuksesta Tiiviisti 59/2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-991-7>
- Rotko T, Kilpeläinen K, Kauppinen T, Cresswell-Smith J, Tamminen N, Solin P, Suvisaari J, Laaksoharju T, Wahlbeck K, Rissanen P, Jalava J, Palmroos S, Pakarinen M. (2023). Mielenterveysvaikutusten ennakoarviointi (MIVA). Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:18 Valtioneuvoston kanslia, Helsinki. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-181-0>
- Rotko Tuulia, Cresswell-Smith Johanna, Kauppinen Tapani, Kilpeläinen Katri, Solin Pia, Suvisaari Jaana, Tamminen Nina. MIVA – mielenterveysvaikutusten arviointi. (2022). Teoksessa: Linnaranta Outi, Strand Teija, Suvisaari Jaana, Partonen Timo, Solin Pia. Mielenterveysstrategia 2020-2030: Toimeenpanon ensimmäiset vuodet ja yhteisen tekemisen tahto. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Työpäpaperit -sarja 2022_055. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki. <https://www.julkari.fi/handle/10024/145933>
- Tamminen N, Solin P. (2023) Mielenterveysvaikutusten ennakoarvioinnilla vaikuttavampaa mielenterveyden edistämistä. Tieto käyttöön -blogisarja. Valtioneuvoston

kanslia. <https://tietokayttoon.fi/ajankohtaista/blogi/-/blogs/mielenterveysvaikutusten-ennakkoarvioinnilla-vaikuttavampaa-mielenterveyden-edistamista>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen verkkosivut: <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveysvaikutusten-ennakkoarviointi>

MIELI Suomen Mielenterveys ry:n verkkosivut: <https://mieli.fi/mieli-ry/hankkeet/miva-hanke/>

Viitteet

Aalto-Setälä T, Suvisaari J, Appelqvist-Schmidlechner K, Kiviruusu O. (2021). Pandemia ja nuorten mielenterveys - Kouluterveyskysely 2021. Tutkimuksesta tiiviisti 55/2021. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Blomgren, J. (2020). Mielenterveyden häiriöistä johtuvien sairauspoissaolojen kasvu jatkuu jyrkkänä. Kelan Tutkimusblogi 29.1.2020. <https://tutkimusblogi.kela.fi/arkisto/5168>

Cooke A, Friedli L, Coggins T, Edmons N, Michealson J, O'Hara K, Snowden L, Stansfield J, Steuer N, Scott-Samuel A. (2011). Mental Well-being Impact Assessment; A toolkit for well-being. National MWIA Collaborative, London. <https://healthycampuses.ca/wp-content/uploads/2014/07/MentalWellbeingImpactAssessmentA-toolkitforwellbe-1.pdf>

Cresswell-Smith J, Kauppinen T, Laaksoharju T, Rotko T, Solin P, Suvisaari J, Wahlbeck K, Tamminen N. (2022). Mental Health and Mental Wellbeing Impact Assessment Frameworks—A Systematic Review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2022; 19(21):13985. <https://doi.org/10.3390/ijerph192113985>

International Union for Health Promotion and Education IUHPE (2021). Critical Actions for Mental Health Promotion. IUHPE, Paris.

Kekkonen M, Gissler M, Känkänen P, Isola A-M (toim.) (2022). Poikkeuksellinen nuoruus korona-aikaan: Nuorten elinolot -vuosikirja 2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-937-5>

Kuntaliitto (2023). Päätösten vaikutusten ennakkoarviointi. 6 askelta ennakkoarvioinnin toteuttamiseen. 2023. https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/EVA_prosessimalli_WEB.pdf

Laaksoharju T, Palmroos S, Jalava J, Rissanen P. (2023). Mielenterveysvaikutusten arviointi MIVA. Opas järjestöille. MIELI Suomen Mielenterveys ry, Mielenterveyden keskusliitto, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. <https://mieli.fi/wp-content/uploads/2023/03/MIVAopasjarjestoilleLaaksoharju.pdf>

- Laaksoharju T. (2023b) Mielenterveysvaikutuksia arvioimaan! Suomen MIVA pilotin keskeiset havainnot. MIELI Suomen Mielenterveys ry. <https://mieli.fi/wp-content/uploads/2023/03/MIVAarviointiBlogiLaaksoharju2023-1.pdf>
- Leemann L & Virrankari L. (2022) Nuorten osallisuuden kokemus ja siinä tapahtuneet muutokset vuosina 2019–2021: ovatko erot kasvaneet koronaepidemian aikana? Teoksessa: Kekkonen M ym. (toim.) Poikkeuksellinen nuoruus korona-aikaan. Nuorten elinolot -vuosikirja 2022. ss. 152–166.
- OECD (2018). Health at a Glance 2018. OECD Publishing, Paris. https://doi.org/10.1787/health_glance_eur-2018-en
- Orpana H, Vachon J, Dykxhoorn J, McRae L, Jayaraman G. (2016). Monitoring positive mental health and its determinants in Canada: the development of the Positive Mental Health Surveillance Indicator Framework. Research, Policy and Practice Vol 36, No 1.
- Rotko T, Cresswell-Smith J, Kauppinen T, Kilpeläinen K, Solin P, Suvisaari J, Tamminen N. (2022). Mielenterveysstrategian ja mielenterveysvaikutusten ennakoarvioinnin nykytila Suomessa ja maailmalla. Tutkimuksesta Tiiviisti 59/2022. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-991-7>
- Eläketurvakeskus (2019). Suomen virallinen tilasto: Sosiaaliturva 2019. Eläketurvakeskuksen tilastoja 06/2019. <http://www.julkari.fi/handle/10024/140314>
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (2022). Depressiolääkkeistä korvausta saaneet ikäryhmittäin. Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi 2005-2022. www.sotkanet.fi
- Tilastokeskus (2022). Kansalaispulssi 19.5.2022. <https://valtioneuvosto.fi/ajankohdasta/kansalaispulssi/yhteenvedot>
- WHO (2004). Promoting mental health: concepts, emerging evidence, practice. Summary report. Geneva: World Health Organization.
- WHO (2022). World mental health report: transforming mental health for all. Geneva: World Health Organization; 2022. <https://www.who.int/teams/mental-health-and-substance-use/world-mental-health-report>

Lisätietoja:

Erityisasiantuntija Soile Ridanpää. Sosiaali- ja terveysministeriö, Yhteisöt- ja toimintakyky –osasto, Toimintakyky–yksikkö. soile.ridanpaa@gov.fi, puh. 0295163506. Lisätietoja: <https://stm.fi/mielenterveysstrategia>

Johtava asiantuntija Tuulia Rotko. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Hyvinvointivaikuttajat-osasto, Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen -yksikkö. Tutkimusaiheisiin kuuluvat muun muassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen, päätösten ennakkoarvioinnin käyttö ja mielenterveyden edistäminen. tuulia.rotko@thl.fi, puh. 0295247248. Lisätietoja: <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveysvaikutusten-ennakkoarviointi>

Mielenterveysvaikutusten ennakoarviointi - MIVA on toteutettu osana valtioneuvoston vuoden 2022 selvitys- ja tutkimussuunnitelman toimeenpanoa.

Hankkeen ohjausryhmän puheenjohtaja:

Erityisasiantuntija Soile Ridanpää
Sosiaali- ja terveysministeriö, soile.ridanpaa@stm.fi

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

POLICY BRIEF on valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan artikkelisarja, joka esittelee näkökulmia ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja poliittisen päätöksenteon tueksi. Artikkelit julkaistaan verkkosivuilla tietokayttoon.fi.
© Valtioneuvoston kanslia